

вчинення протиправного діяння не виповнилось 21 року і на момент винесення вироку в першій інстанції – 24 років.

Другою ознакою деліктоздатності фізичної особи є її психічний стан. Причиною виділення цього елемента виступає категорія вини як невід'ємної умови будь-якої юридичної відповідальності. Оскільки стосовно фізичних осіб вина трактується як психічне ставлення правопорушника до своїх протиправних дій (бездіяльності) і їх наслідків [5, с. 183], то відхилення у психічному стані людини накладають відбиток на її здатності самостійно відповідати за свою поведінку.

Література

1. Комзолова Ю. А. Фикция юридического лица в российской правовой науке / Ю. А. Комзолова // Мониторинг правоприменения. – 2014. – Вып. № 3(12). – С. 68-69.
2. Сулейманова С. А. К вопросу о гражданской правоспособности физического лица / С. А. Сулейманова // Юридическая наука и право-хранительная практика. – 2011. – Вып. № 1 (15). – С. 40–45.
3. Веберс Я. Р. Правосубъектность граждан в советском гражданском и семейном праве / Я. Р. Веберс. – Рига: Зинатне, 1976. – 231 с.
4. Хачатуров Р. Л. Общая теория юридической ответственности: монография / Р. Л. Хачатуров, Д. А. Липинский. – СПб.: «Юридический центр Пресс», 2007. – 950 с.
5. Гражданское право. Т. I / под ред. д-ра юрид. наук, проф. Е. А. Суханова. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 816 с.

УДК 347.965.43

Глухов М. І., студент,
Юридичний інститут,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя
Науковий керівник: Алімов К. О., к.ю.н.

ПРЕДСТАВНИЦТВО В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У науці цивільного процесуального права тема представництва залишається однією із найбільш дискусійних. Серед вчених не існує єдиного підходу як до визначення процесуального представництва, так і до розуміння правової природи, змісту інституту цивільного процесуального представництва, класифікації представництва на види тощо.

В. А. Гук слушно звертає увагу на те, що незважаючи на багатовікову історію існування цього інституту цивільного процесуального права, відносини представництва у цивільному процесі, правовий статус представника, нормативне регулювання відносин процесуального

представництва залишаються предметом серйозних дискусій у професійному середовищі. Зокрема, не вироблена єдина позиція у питанні щодо місця представника серед учасників цивільного процесу, виникають спори про можливість участі юридичної особи як представника, не вирішено питання про юридичне значення пояснень представника, відсутня єдність думок у питанні про обсяг його процесуальних повноважень. Не отримав вирішення і ряд інших важливих для правозастосовної діяльності питань участі представника у цивільному процесі [1, с. 22].

В юридичній літературі не існує єдиного усталеного підходу до того, який саме термін потрібно вживати для означення представницької діяльності в суді. Різними вченими для цього вживаються терміни: «судове представництво», «представництво в суді», «представництво в цивільному процесі», «процесуальне представництво» або «цивільне процесуальне представництво».

М. В. Богомолів під судово-представницькою діяльністю, що здійснюється на професійній основі, пропонує розуміти діяльність спеціального суб'єкта, наділеного специфічним статусом, по наданню судово-представницьких послуг, а також діяльність фізичної особи (без набутого у встановленому порядку статусу адвоката, індивідуального підприємця), що здійснює судово-представницьку діяльність виключно на оплатній основі [2, с. 50].

А. Ю. Томілов звертає увагу на те, що досить часто ототожнюються поняття «представник» і «надання юридичної допомоги» [3, с. 34]. До речі, юридична допомога характеризується такими ознаками: по-перше, це активна діяльність одного суб'єкта відносно іншого суб'єкта; по-друге, вона носить невіддільний характер; по-третє, водночас ця діяльність сприяє реалізації публічної функції держави по забезпеченню доступності правосуддя для всіх прошарків населення і в цьому розумінні носить публічно-правовий характер; по-четверте, метою цієї діяльності є забезпечення прав, свобод і законних інтересів осіб, а у випадку їх порушення – захист у встановленому законом порядку. Саме ця цільова спрямованість такої діяльності дозволяє характеризувати її як юридичну; по-п'яте, кваліфікований характер означає професіоналізм суб'єктів, які надають юридичну допомогу, і якість здійснюваної діяльності; по-шосте, юридична допомога, що надається, носить адресний характер.

Отже, об'єктом нашого дослідження є процесуальне представництво як одна із форм надання правової допомоги фізичним та юридичним особам в цивільному судочинстві.

І. А. Павлуник процесуальне представництво визначає як вчинення в цивільному процесі однією особою (представником) в межах наданих повноважень юридичних дій від імені іншої особи з метою захисту її прав та законних інтересів та/або реалізації її процесуальних прав та

обов'язків [4, с. 5]. Автором обґрунтовується доцільність визначення поняття процесуального представництва через процесуальну діяльність, а не через правовідносини. Згідно з цим представником у цивільному процесі є особа, яка від імені іншої особи вчиняє процесуальні дії з метою захисту прав та законних інтересів останньої та/або реалізації її процесуальних прав чи обов'язків.

Представництво пов'язане з двома видами правовідносин: між представником та довірителем (внутрішні правовідносини) та між представником і судом (зовнішні правовідносини). Правовідносини між довірителем та представником мають матеріально-правовий характер і, як правило, є підставою виникнення правовідносин між судом і представником. Що стосується правовідносин між представником та судом, то вони мають процесуально-правовий характер, оскільки базуються на нормах цивільного процесуального права.

Правовідносини між представником та довірителем передують виникненню правовідносин між представником і судом, і без установлених цивільно-правових (сімейних, трудових) відносин між довірителем та представником в більшості випадків неможливе виникнення в суді процесуальних правовідносин за участю представника.

Найпоширенішим видом представництва у цивільному процесі є добровільне договірне представництво. Під добровільним розуміють процесуальне представництво інтересів довірителя, що ґрунтується на оформленій відповідним чином згоди довірителя делегувати ряд повноважень представнику. Між довірителем і представником укладається договір про надання відповідних послуг.

Література

1. Гук В. А. Представительство в гражданском процессе: правозащитная функция и актуальные вопросы совершенствования законодательства / В. А. Гук // Юридическая наука и правоохранительная практика. – 2014. – № 2 (28). – С. 22-28.
2. Богомолов М. В. Особенности современной классификации правового института судебного (процессуального) представительства в гражданском и арбитражном процессе / М. В. Богомолов // Вестник ПАГС. – 2014. – С. 47-53.
3. Томилов А. Ю. О соотношении понятий «представитель» и «оказание юридической помощи в гражданском процессе» / А. Ю. Томилов // Вестник Челябинского государственного университета. – 2011. – № 35. – С. 34-38.
4. Павлуник І. А. Представництво в цивільному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. А. Павлуник. – К., 2002. – 21 с.